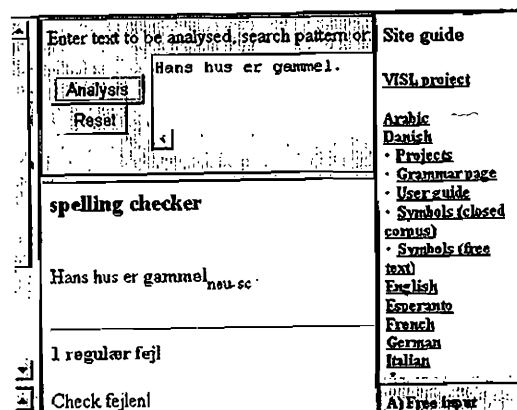

(8) grammatisk stavekontrol

Litteratur

- Bick, Eckhard. 1992. Internet Based Grammar Teaching. I: Christoffersen, Ellen & Music, Bradley (eds.), *Datalingvistisk Forenings Årsmøde 1997 Kolding, Proceedings*:86-106
- Bick, Eckhard. 2000. *The Parsing System 'Palavras' - Automatic Grammatical Analysis of Portuguese in a Constraint Grammar Framework*. Århus: Aarhus Universitetsforlag
- Bilgram, Thomas. 1994. *Computerstyret analyse af dansk - En praktisk analyse af en væsentlig kilde til homonymi i dansk, med forslag til kontekstuel disambiguering ved hjælp af constraint-regler* (specialeopgave i lingvistik). Århus: Institut for Lingvistik
- Birn, Juhani. 1999. Detecting Grammar Errors with Lingsoft's Swedish Grammar Checker. I: *NODALIDA 1999, Trondheim, Proceedings*
- Karlsson, Fred. 1990. Constraint Grammar as a Framework for Parsing Running Text. I: Karlgren, Hans (ed.), *COLING-90 Helsinki: Proceedings of the 13th International Conference on Computational Linguistics*, Vol. 3:168-173
- Karlsson, Fred & Voutilainen, Arto & Heikkilä, Jukka & Anttila, Arto (eds.). 1995. *Constraint Grammar, A Language-Independent System for Parsing Unrestricted Text*, Berlin: Mouton de Gruyter
- Tapanainen, Pasi. 1996. *The Constraint Grammar Parser CG-2*, Helsinki: University of Helsinki, Department of Linguistics, Publications no. 27

Peter Widell og Mette Kunøe (udg.):
8. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog
Århus 2001

RAPPORTEREDE SPROGHOLDNINGER HOS 11 DANSKERE I NORGE. TEORETISKE BETRAGTNINGER PÅ EMPIRISK GRUNDLAG⁶

Af Randi Benedikte Brodersen (Københavns Universitet)

1. Indledning

Formålet her er dels at diskutere holdningsbegrebet, måling og klassificering af holdninger i sociolingvistikken, dels at præsentere holdningsvariabler og rapporterede sprogholdninger fra en kvalitativt orienteret interviewundersøgelse fra 1998 med 11 danske informanter i Norge (Brodersen 1998, 2000:33-37).

Den undersøgelse som her er mit empiriske udgangspunkt, indgår i mit ph.d.-projekt om sproglig variation, sproglig akkommodation og sprogholdninger blandt danskere i Norge. Undersøgelsen var teoretisk og metodisk motiveret, og emnet for interviewsamtalerne var informanternes sprogbrug og sprogholdninger. For informanterne blev interviewet præsenteret som en del af en større undersøgelse om dansk sprog og danskeres sprogbrug i Norge. Emnet her er først og fremmest informanternes rapporterede holdninger, ikke deres sproglige variation og akkommodation, og perspektivet er overvejende teoretisk og metodisk.

2. Holdningsbegrebet og beslægtede begreber

Holdningsforskere peger gerne på definitionsproblemerne omkring holdningsbegrebet og gør opmærksom på at der ikke er enighed om én bestemt definition (jf. fx Baker 1992:11), men de definitioner der citeres og refereres i holdningslitteraturen, har dog nogle træk fælles: holdninger er vurderinger, i positiv eller negativ retning, er orienteret mod et holdningsobjekt (fx sprog) og har en vis konstans. De er ikke direkte observerbare, men kan afledes af verbale reaktioner og konkrete handlinger. De består ifølge mange holdningsforskere af tre komponenter: en affektiv, en kognitiv og en konativ komponent (se fx Baker 1992:12-13). Denne trekomponentsmodel er

⁶ Denne artikel er en bearbejdet version af mit MUDS-foredrag den 12.10.2000. Jeg vil rette en hjertelig tak til Ragnhild Haugen og Gunnstein Akselberg, begge fra Universitetet i Bergen, for værdifulde kommentarer og teoretiske diskussioner.

den mest brugte, trods hyppig inkonsistens mellem de tre komponenter og mange problemer og usikkerhedsmomenter når komponenterne skal måles separat. Andre forskere har valgt at arbejde med en to- eller en énkomponentsmodel. I den sidste fokuseres der på den affektive komponent (se fx Hogg & Vaughan 1995:110).

Jeg har valgt at bruge følgende generelle og abstrakte definition i min undersøgelse:

Attitude is a psychological tendency that is expressed by evaluating a particular entity with some degree of favor or disfavor. [...] [P]sychological tendency refers to a state that is internal to the person, and evaluating refers to all classes of evaluative responding, whether overt or covert, cognitive, affective, or behavioral. [...] In terms of this definition, attitude is one of many hypothetical constructs used by psychologists. [...] [A]ttitudes are not directly observable but can be inferred from observable responses (Eagly & Chaiken 1993:1, 2).

Til denne definition vil jeg tilføje det sociale aspekt ved holdninger som afgørende, eftersom det er gennem kontakt og kommunikation med andre mennesker at vi udtrykker og udvikler holdninger:

Attitudes are *social* psychological because they orient people with respect to other people, events, and/or physical objects. Without other people, attitudes would very likely not exist at all. At very least they depend on language, and language as a consensual means of communication between human beings cannot exist without there being other human beings [...]. Attitudes can be carried away from face-to-face encounters in the mind of the individual, and thus there is a sense in which they represent the *implied presence of people* (Hogg & Abrams 1995:10).

Det er almindeligt at opfatte sprogholdninger sådan at de omfatter *både* holdninger til et sprog, en varietet og sproglige træk og holdninger til sprogbrugere med et bestemt sprog, en varietet eller bestemte sproglige træk (jf. Edwards 1982:22), og der er enighed om at vurderinger af sprogbrugere afspejler hvilke grupper der har mest og mindst status i samfundet. Jf. Trudgill 1975:28–29:

Judgements which appear to be about language are in fact judgements based on social and cultural values, and have much more to do with the social structure of our community than with language. What happens is this, in any society, different groups of people are evaluated in different ways. Some groups have much more prestige and status than others, and as a result, dialects and accents associated with those groups tend to be more favourably evaluated than other varieties. Types of language associated with high-prestige social groups are therefore considered 'good' and 'attractive' and so on, while other varieties are evaluated as less good in comparison. Judgements about 'good' and 'bad' language are therefore based on the social connotations of dialects and accents

rather than on anything inherent in the linguistic varieties themselves. They are judgements about speakers rather than about speech.

Et synonym for *holdning* er *indstilling*, men også beslægtede begreber som fx *mening*, *opfattelse*, *syn* og *vurdering* som rummer det centrale vurderingsaspekt, bruger jeg som synonymer i min undersøgelse, på samme måde som vi gør i hverdags sproget. En sådan sproglig "begrebsudvidelse" er hensigtsmæssig af operationaliseringshensyn.

Af pladshensyn går jeg her ikke ind på holdningers funktioner, dannelse og forandring, men henviser til Baker 1992 og Eagly & Chaiken 1993. Forholdet mellem holdninger og sproglig adfærd berører jeg i afsnit 4.

3. Eksperimentel og selvrapporteret måling af holdninger

I holdningsstudier er der blevet brugt mange forskellige slags dataindsamlingsmetoder (se fx Agheyisi & Fishman 1972:83–84 og Hogg & Vaughan 1995:132–147). Blandt disse finder vi en eksperimentel metodetradition fra socialpsykologien og en sociolingvistisk tradition hvor brugen af interview og spørgeskema dominerer.

Inden for socialpsykologien blev de første eksperimentelle holdningsstudier udført allerede fra omkring 1960. Det vigtigste navn her er den kanadiske socialpsykolog Wallace E. Lambert hvis evalueringstest er blevet efterlignet i mange senere undersøgelser. Siden 1970'erne har især den britiske socialpsykolog Howard Giles præget den eksperimentelt orienterede holdningsforskning. Inden for denne tradition dominerer målinger som er kendetegnet ved et for informanterne "skjult" formål og lukkede svarkategorier, fx påstande som informanter skal erklære sig mere eller mindre enige eller uenige i, eller personkarakteristikker som de skal give på grundlag af talesprogsprøver (som i "matched" og "verbal guise" test), som regel uden at få oplysninger om eksperimentets reelle formål og brug på forhånd.

Inden for sociolingvistikken er der siden sidst i 60'erne lavet forskellige holdningsundersøgelser. Vi møder her på den ene side de socialpsykologiske eksperimenter og på den anden side sociolingvistikken traditionelle interview- og spørgeskemaundersøgelser hvor informanter besvarer hovedsagelig åbne spørgsmål og beretter mere eller mindre frit om personlige erfaringer og også på forhånd får oplysninger om en undersøgelses formål og brug.

Nordiske eksempler på undersøgelser inden for en socialpsykologisk testtradition er Kleiven 1975, Pedersen 1986, Kristiansen 1991 og Ladegård 1992 (de to sidste har også brugt sociolingvistiske metoder), mens eksempler på sociolingvistiske interview- og

spørgeskemaundersøgelser er Nyberg 1980 og 1981, Skjækkeland 1987, Farstad 1996 og Preisler 1999.

De to traditioner sættes ofte op imod hinanden ved at der skelnes imellem de såkaldt "indirekte" og "direkte" metoder. Den vigtigste forskel på dem er ifølge den norske sociolinguist Helge Omdal "at ved den indirekte metoden er forsøkspersonerne ikke klar over formålet med undersøgelsen, og derfor prøver de heller ikke å gi svar som setter de sjøl i et positivt lys eller som er sosialt akseptable. Målet er å avdekke skjulte språkholdninger istedenfor de offentlige" (Omdal 1994:174).

Denne problematik er imidlertid uhyre kompleks, og der er mange forskellige faktorer der spiller en rolle og sammen påvirker de holdninger vi ønsker at undersøge; jeg skelner imellem *kontekstuelle faktorer* som er knyttet til selve undersøgelsessituationen, *sociokulturelle faktorer* som gør at vi helst giver svar som sætter os i et så gunstigt lys som muligt og derfor undlader at vise holdninger som er socialt uacceptable eller uønskede (jf. Baker 1992:20f), og *individuelle faktorer* som afhænger af personlighedstræk og livshistorier.

Jeg undgår distinktionen indirekte og direkte metoder og skelner i stedet mellem eksperimentelle og rapporterede målinger, især fordi de to sidste benævnelser er mere metodologisk beskrivende og ikke rummer den traditionelle kontrastering af de to typer målingers formål (hvor "indirekte" metoder måler de såkaldt "skjulte" holdninger, og "direkte" metoder de såkaldt "offentlige" holdninger), men også fordi betegnelserne *indirekte* og *direkte metoder* ikke bruges konsekvent om de samme typer metoder i socialpsykologien.

Forskellige formål kræver forskellige metoder, men erkendelsen af at forskellige metoder også hver især har både begrænsninger og fordele, har ført til at det efterhånden er almindeligt at vælge en eklektisk tilgang – i positiv, filosofisk betydning – og kombinere flere metoder og undersøge flere forskellige aspekter ved holdninger og i flere forskellige kontekster, fordi det giver mere interessante analyser og mere detaljerede og nuancerede resultater. Men uanset hvilke metoder sociolinguister vælger, tyder kritik fra socialpsykologisk side på at sociolinguister bruger socialpsykologiske teorier og modeller uden at være nok kendt med den teoretiske og metodiske udvikling. Jf. fx denne kritiske vurdering:

Yet the sociolinguistic study of language attitudes, however, has often shown considerable shortcomings mainly because sociolinguists are not sufficient familiar with socio-psychological theories. They have adopted the concept, yet remain largely unaware of the broad theoretical discussion that is going on in the field of social psychology (Depres & Persoons 1987:125).

Det er ikke muligt at gå ind på socialpsykologiens teoretiske diskussion her, men jeg har forsøgt at omgås kritikken ved at forholde mig til en del af den nyeste teoretiske litteratur og lade socialpsykologer orientere mig om de dele af diskussionen som er relevant for mit arbejde med sprogholdninger.

4. Klassificering af sprogholdninger

I den empiriske sprogholdningsforskning omtales holdninger gerne i kontrasterende kategorier: fx bevidste og ubevidste holdninger, "offentlige" og "skjulte" holdninger (Omdal 1994:174), "de formulerede holdninger" og "de faktiske" (Pedersen 1986 :12, Ladegaard 1992:174), "dei holdningane informanten er medviten om" og "dei faktiske holdningane til talemålsvarianter" (Skjækkeland 1987:8). Jf. også Labovs todeling i "covert attitudes" og "overt attitudes".

Betegnelserne viser at det er almindeligt at antage at holdninger kan deles i to kontrasterende kategorier, og det sker oftest uden diskussion. Men hvornår er holdninger "faktiske", "skjulte" og "ubevidste", og er nogle holdninger mere "faktiske" og "egentlige" end andre? Og er "faktiske" holdninger det samme som ubevidste holdninger? Hvad er bevidste holdninger, og hvad er ubevidste holdninger? Er det muligt at skelne imellem to klart adskilte og kontrasterende kategorier?

Om bevidste sprogholdninger skriver Tore Kristiansen: "folks mest bevidste sprogholdninger, altså dem de lægger for dagen når de bliver direkte spurgt om deres holdninger til sprog" (Kristiansen 1993:166). Men kan vi uden videre gå ud fra at vores informanter altid er bevidste om hvornår de udtrykker holdninger, verbalt og gennem intenderede eller fysiske handlinger, hvis der ikke er eksplicit fokus på holdninger? Og kan vi gå ud fra at det indhold vi giver begrebet holdning og finder udtrykt i informanternes ord og handlinger, er det samme for informanterne som for os? Jeg mener at det er nødvendigt at vide hvilke mentale kategorier vores informanter har, og at sikre os at de og vi forholder os til de samme kategorier, når vi undersøger deres holdninger (jf. Preston 1999).

Når jeg ser på mine informanternes holdninger, er der stor variation, med hensyn til graden af bevidsthed i forhold til forskellige emner og hvilke emner det er aktuelt for dem at forholde sig til (jf. holdningsvariablerne i afsnit 5). Jeg vil derfor ikke se på bevidste og ubevidste holdninger som kontraster, men vil forsøge at operere med et dynamisk bevidsthedsbegreb og kontinuum mellem bevidste og ubevidste holdninger, hvor mine informanter – og andre danskere i Norge – står flere forskellige steder alt efter hvad holdningerne er rettet imod og hvor markante de er. I

denne sammenhæng har jeg lagt bevidsthedsbegrebet til side og forsøgt at "løse" kategoriseringsproblemet ved at bruge betegnelsen *rapporterede holdninger*. Det er de holdninger som informanterne er eller bliver bevidste om i varierende grad og i stand til at verbalisere i interviewsamtalen, og som de giver udtryk for gennem erfaringer og konkrete handlinger.

5. Baggrundsvariabler, holdningsvariabler og rapporterede sprogholdninger

De 11 informanter boede alle i Bergen i 1998, da undersøgelsen fandt sted. I informantoversigten nedenfor står en række oplysninger om dem. Det er dels nogle traditionelle og specifikke sociale faktorer, som er valgt som baggrundsvariabler (bl.a. alder, køn, uddannelse/erhverv), dels nogle sproglige oplysninger. De faktorer der indtil videre her ser ud til at have størst sproglig og holdningsmæssig betydning, er at være dansk/norsk gift, at have dansktalende børn og opvækststed. Faktorer som alder ved flytning til Norge og antal år i Norge ser ud til at have større sproglig end holdningsmæssig betydning.

Informantoversigt (korrigeret version af oversigten i Brodersen 1998:61)

Informantnr/ social faktor	K1	K2	K3	K4	K5	M1	M2	M3	M4	M5	M6
1. Alder	37	77	46	36	57	23	43	55	49	57	64
2. Føde-/op- vækststed	Jyl/ Kbh	Kbh	Syd- sj	Aalb	Jyl	Kbh	Kbh	Hels	Arh	Kbh	Fyn
3. Alder ved flytning til N	19	39	19	20	22	20	24	45	38	25	22
4. Antal år i N	18	38	27	16	35	3	19	10	11	32	42
5. Uddannelse	lv	lv	kv	fs	lv	lv	lv	lv	ml	ml	ml
6. Arbejds- plads	UiB	p	pl.hj	SAS- hotel	UiB	UiB	UiB	UiB	værk- sted	DNS	p
7. No/da ægtefælle	no	(da)	no	no	no	no	no	da	no	no	no
8. Antal børn	2	5	2	2	1	1	4	3	1 (i DK)	3	2
9. Hjemme- sprog	no	da	no	no	da	no	no	da	da	no	no
10. Sprog til børn	no	da	no	no	da	(no)	no	da	da	no	no

Forklaringer:

- Informantkoden er et tal og en kønsbetegnelse hvor K = kvinde og M = mand
 2. Jyl = Jylland; Kh = København; Sydsj = Sydsjælland; Aalb = Aalborg; Hels = Helsingør; Arh = Århus
 3. N = Norge

5. k/ml/lv = kort/mellemlang/lang videregående uddannelse; fs = folkeskole
 6. p = pensioneret; UiB = Universitetet i Bergen; pl.hj = plejehjem; DNS = Den Nationale Scene
 7. No = norsk; da = dansk
 9. Hjemmesprog = informantens hjemmesprog
 10. Sprog til børn = informantens sprog til sit barn/sine børn

De holdninger det drejer sig om i min undersøgelse, er specificeret som forskellige holdningsobjekter og tager udgangspunkt i informanternes sproglige praksis og erfaringer og omfatter dels både specifikke og generelle holdninger, dels positive og negative holdninger af varierende intensitet. Disse holdningsobjekter svarer til følgende sproglige holdningsvariabler:

- i at "snakke norsk" (dvs. leksikalisk, fonologisk, morfologisk og syntaktisk akkommodation)
- ii at snakke blandingssprog
- iii leksikalisk akkommodation til norsk
- iv at snakke i telefon med nordmænd
- v eget talesprog
- vi eget skriftsprog
- vii egen brug af nynorsk
- viii nynorsk generelt
- ix brug af dansk/norsk talesprog og dansk/norsk skriftsprog
- x sproglig variation i Norge (norske dialekter)

Disse holdningsvariabler skal ses i sammenhæng med baggrundsvariablerne i informantoversigten ovenfor, men ser vi nu bare på nogle af de mest markante holdninger i forhold til informanternes sprogbrug, uden at tage mange baggrundsvariabler med ind i billedet, fremkommer der klare mønstre, med nuancer og variationer, som jeg ikke kan komme ind på her.

i og ii at "snakke norsk" og at snakke blandingssprog

De informanter der selv siger de "snakker norsk" eller en blanding af dansk og norsk, fremhæver at det er "naturligt" og "nødvendigt" for at blive forstået. Kun to af de 11 informanter har klart negative holdninger til den variation som et dansk-norsk blandingssprog er udtryk for. Det er de mest negative holdninger der kommer frem, og de kommer fra to danskklingende kvinder. Men flere af de mest norskkommerende informanter giver udtryk for at de er klar over at andre danskere, både i Norge og Danmark, ofte har negative holdninger til at danskere i Norge "snakker norsk".

Der er en klar sammenhæng mellem deres positive holdninger og deres akkommodation til norsk. Men det er nødvendigt at se de forskellige former for akkommodation i sammenhæng, for alle akkommoderer på flere sproglige niveauer samtidig, leksikalisk, udtalemæssigt, morfologisk og syntaktisk. De informanter der akkommoderer mest på alle sproglige niveauer, er så

norsksprægede at de i danske ører fint kan gå for at være nordmænd. Et par af disse informanter knytter selv deres sproglige norskspræg til oplevelsen af en norsk identitet, og enkelte fortæller at de føler sig danske i nogle sammenhænge og norske i andre.

iii leksikalsk akkommodation

Den leksikalske akkommodation er den form for akkommodation informanterne er mest bevidste om, og den er kraftigst hos dem der også akkommoderer meget til norsk med hensyn til udtale, morfologi og syntaks. Alle har positive holdninger til leksikalsk akkommodation af varierende omfang og mener at den type akkommodation er helt nødvendig for at blive forstået. Hvis akkommodationen både er leksikalsk og fonologisk, er holdningerne blandt de mindst akkommoderende informanter mindre positive.

iv at snakke i telefon med nordmænd

Flere har interessante kommentarer til det at snakke i telefon. To siger at de så vidt muligt undgår at snakke i telefon fordi det er vanskeligt og krævende. Flere fremhæver at de må anstrenge sig for at snakke langsommere og tydeligere når de snakker i telefon. To af de mest norskakkommoderende informanter oplever ikke at der er forskel på at snakke sammen ansigt til ansigt og per telefon.

v og vi eget talesprog og eget skriftsprog

Materialet indeholder ingen eksempler på negative vurderinger af eget talesprog. En informant ville gerne være bedre til at snakke norsk, én ville gerne være bedre til at snakke dansk. Kun én fortæller at hun har et problematisk forhold til sit skriftsprog, fordi hun oplever at det er hverken dansk eller norsk.

vii og viii egen brug af nynorsk og nynorsk generelt

Nynorsk opfatter informanterne som skriftsprog. Kun én informant skriver nynorsk, og én anden støtter en nynorsk sprogforening. Men næsten alle giver udtryk for at nynorsk er vanskeligt at læse og at forstå, men ingen af dem der siger dette, giver udtryk for eller viser tegn på at have problemer med at forstå den nynorsktalendetalende interviewer, og ingen undlader at sige deres tydelige mening om nynorsk og brugen af to skriftsprog. Eksemplet kan måske vise nogle typisk danske holdninger til den norske skriftsprogssituation – dvs. typisk ved at passe ind i den danske standardsprog-ideologi – og at et så engagerende samtaleemne virkelig kalder stereotypiske holdninger frem. I den grad danskere i Norge har meninger om nynorsk, er der ingenting der tyder

på at de holder igen med at udtrykke deres holdninger.

ix brug af dansk/norsk talesprog og dansk/norsk skriftsprog

Når det gælder forholdet mellem tale- og skriftsprog, er det interessant at to af de mest akkommoderende informanter har klare meninger om at der må være sammenfald mellem deres tale- og skriftsprog, således at det er samme sprog de taler og skriver, og at da de havde "valgt" at snakke norsk, som de siger, var det ikke aktuelt at skrive dansk. Også her kan der være tale om en typisk dansk holdning.

x sproglig variation i Norge (norske dialekter)

I Norge er der som bekendt betydelig større sproglig variation end i Danmark og generelt mere positive holdninger til dialektal variation i både private og offentlige sammenhænge. De mest udbredte positive holdninger blandt informanterne gælder dels de nære dialekter, dels de fjernere og mere eksotiske nordnorske og sydnorske dialekter, mens de få negative holdninger er rettet mod Oslo-sprog, lavbergensisk og "strilemål", som er den varietet folk snakker på øerne uden for Bergen. Den yngste informant (M1 på 23 år) siger fx direkte at han irriterer sig over at norske børneudsendelser altid er på østnorsk, og en anden fortæller at hun og hendes mand var meget opmærksomme på at snakke bergensisk under et ophold i Oslo.

Hvis vi ser samlet på de 11 informanternes rapporterede holdninger, der er omtalt ovenfor, er der generelt godt samsvar mellem deres sproglige praksis og deres sprogholdninger. Men både graden af bevidsthed omkring deres akkommodation og deres akkommodation varierer meget, og nogle af dem er klart meget mere bevidste om hvad de gør end andre. Men der er også en del ubevidst og spontan akkommodation som de ikke har kontrol over, men som nogle af dem fortæller at de er klar over og som enkelte synes er problematisk. Et par informanter nævner også den sproglige usikkerhed som de oplever på grund af nærheden mellem dansk og norsk, og at de ofte tvivler på om et ord, et udtryk, en talemåde er dansk eller norsk. Den pris de oplever de betaler for deres akkommodation eller deres stræben efter at akkommodere mindst muligt, varierer fra sproglig usikkerhed til fysisk træthed.

6. Afsluttende bemærkninger

Jeg har dels diskuteret holdningsbegrebet, dels forsøgt at problematisere sociolingvistikens klassificering af holdninger i kontrasterende benævnelser som fx "skjulte" over for "offentlige" holdninger og har i den sammenhæng valgt at kalde de holdninger jeg undersøger, *rapporterede*

holdninger. Med udgangspunkt i mit eget projekt har jeg præsenteret variabler og holdninger som er relevante i en dansk-norsk kontekst. Jeg har valgt at bruge en holdningsdefinition hvor holdninger består af tre komponenter, men empirisk har jeg ikke skelnet imellem disse tre. Måske betyder dette at jeg i stedet kommer til at vælge en "integreret" enkomponents-holdningsmodel. Jeg håber at kunne give svar på dette og diskutere andre teoretiske spørgsmål knyttet til bl.a. saliensbegrebet og individuelle påvirkningsfaktorer på næste *Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*.

Litteratur

- Agheyisi, Rebecca og Joshua Fishman. 1972. Språkholdningsundersøkelser. En kort oversikt over metoder. I: Engh, Jan, Eskil Hanssen, Kjell Ivar Vannebo og Geirr Wiggen (red.): *Språksosiologi*. Oslo/Bergen/Tromsø: Universitetsforlaget:77-96.
- Baker, Collin. 1992. *Attitudes and Language*. Clevedon/Philadelphia/Adelaide: Multilingual Matters.
- Brodersen, Randi Benedikte. 1998. Leksikalsk akkommodation blandt 11 danskere i Norge. I: Akselberg, Gunnstein og Jarle Bondevik (red.): *Ord etter ord. Heidersskrift til Oddvar Nes 28. desember 1998*. Bergen: Norsk Bokreidingslag:57-78.
- Brodersen, Randi Benedikte. 2000. Selvrapportering i sociolingvistikken i lyset af Gadamer's hermeneutik. I: Brodersen, Randi B. og Torodd Kinn (red.): *Språkvitskap og vitskapsteori. 10 nye vitskapsteoretiske innlegg*. Larvik: Ariadne:21-45.
- Deprez, Kas og Yves Persoons. 1987. Attitude. I: Ammon, Ulrich, Norbert Dittmar og Klaus Mattheier (red.): *Sociolinguistics. An International Handbook of the Science of Language and Society I*. Berlin/New York: Walter de Gruyter:125-132.
- Eagly, Alice H. og Shelly Chaiken. 1993. *The Psychology of Attitudes*. Forth Worth, Texas: Hartcourt Brace.
- Edwards, John R. 1982. Language attitudes and their implications among English speakers. I: Ryan, Ellen Bouchard og Howard Giles (red.): *Attitudes towards Language Variation*. London:Edward Arnold:20-33.
- Farstad, Randi. 1996. *En studie af språkholdninger og stereotype forestillinger om og blant sunnmøringer, romsdalinger og nordmøringer*. Hovedfagsopgave i nordisk sprog. Trondheim: Universitetet i Trondheim.
- Hogg, Michael A. og Graham M. Vaughan. 1995. *Social psychology. An introduction*. London: Prentice Hall.
- Hogg, Michael A. og Dominic Abrams. 1995. *Social Identifications. A Social Psychology of Intergroup Relations and Group Processes*. London/New York: Routledge (3. udgave).
- Kleiven, Jo. 1975. Stereotypiar omkring dialektbruk. I: Steinset, Åge og Jo Kleiven (red.): *Språk og identitet*. Oslo: Samlaget:120-128.
- Kristiansen, Tore. 1991. *Sproglige Normidealer på Næstvedegnen. Kvantitative Sprog-holdningsstudier*. Upubliceret ph.d.-afhandling. Københavns Universitet.
- Kristiansen, Tore. 1993. Sydsjællandske holdninger til jysk og jyske holdninger i det sydsjællandske. I: *Jyske Studier tilegnede Magda Nyberg og Bent Jul Nielsen*. København: Reitzel:166-187.
- Ladegård, Hans Jørgen. 1992. Sprogholdninger i Danmark. En socialpsykologisk analyse af stereotype holdninger til sprog og sprogbrugere i fire danske lokaliteter. I: *Nordisk Psykologi* 44/3:173-189.

- Nyberg, Magda. 1980. Findes der dialektbarrierer i Danmark? Rapport fra et rundspørge blandt 112 lærere i folkeskolen. I: *Danske Folkemål* 22/2:1-28.
- Nyberg, Magda. 1981. Findes der dialektbarrierer i Danmark? (2) Rapport fra et rundspørge blandt 531 skoleelever. I: *Danske Folkemål* 23:69-130.
- Omdal, Helge. 1994. *Med språket på flyttefot. Språkvariasjon og språkstrategier blant setesdøler i Kristiansand*. Uppsala: Uppsala Universitet.
- Pedersen, Inge-Lise. 1986. Bondsk og ligefrem eller moderne og byagtig. En undersøgelse af holdninger til dialekt og dialekttalende på Fyn. I: *Danske Folkemål* 28:11-39.
- Preisler, Bent. 1999. *Danskerne og det engelske sprog*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag.
- Preston, Dennis R. 1999. A Language Attitude Approach to the Perception of Regional Variety. I: Dennis R. Preston (red.): *Handbook of Perceptual Dialectology*. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins:359-401.
- Skjækkeland, Martin. 1987. *Språkholdningar i eit lokalsamfunn. Rapport frå ei lita undersøking i Bø i Telemark*. Bø: Telemark distrikthøgskole.
- Stahlberg, Dagmar og Frey, Dieter. 1996. Attitudes: Structure, Measurement and Functions. I: Hewstone, Miles, Wolfgang Stroebe og Geoffrey M. Stephenson (red.): *Introduction to Social Psychology. A European Perspective*. Oxford: Blackwell: 205-239.
- Trudgill, Peter. 1975. *Accent, Dialect and the School*. London: Edward Arnold.